gemeente lingewaard

CONCEPT maart 2021

Koersdocument omgevingsvisie gemeente Lingewaard

Wethouder J.H.A.P. Sluiter
Maart 2021 | Conceptversie

Inleiding

Voor u ligt het koersdocument voor de omgevingsvisie van de gemeente Lingewaard. Dit koersdocument vormt de richtinggevende basis voor de omgevingsvisie van Lingewaard op weg naar 2035. De omgevingsvisie geeft straks een integraal beeld van de fysieke leefomgeving die we wensen in onze gemeente. De visie geeft inwoners, ondernemers, organisaties en de gemeente zelf houvast bij de ontwikkeling van initiatieven voor die fysieke leefomgeving. Het koersdocument bevat de richtinggevende keuzes om in de visie de juiste beschrijving te kunnen geven van dat integrale toekomstbeeld.

In 2019 en 2020 hebben gesprekken plaatsgevonden over het toekomstbeeld met inwoners, ondernemers, ketenpartners (onder andere het waterschap, buurgemeenten en de provincie), medewerkers van de gemeente Lingewaard, het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. In bijlage 1 vindt u meer informatie over het (participatie)proces. Als er in dit document 'we' staat, dan gaat het over de gemeente Lingewaard én de samenleving. Inwoners, ondernemers, organisaties en overheid zijn samen verantwoordelijk voor het realiseren van de ambities en opgaven in de fysieke leefomgeving.

Dit koersdocument omvat een beschrijving van:

- Onze drijfveren, oftewel *de waarden waar we voor staan*;
- De koers van Lingewaard voor 2035*; met daarin het integrale toekomstbeeld richting 2035 van wat we als Lingewaard willen zijn;*
- De onderbouwing van de koers, bestaande uit opgaven en dilemma's. *Opgaven bestaan enerzijds uit huidige (sociale en fysieke) kwaliteiten die Lingewaard wil koesteren. Anderzijds gaat het om kwaliteiten die Lingewaard verder wil ontwikkelen en uitdagingen waar Lingewaard voor staat. Dit leidt tot een aantal dilemma's bij het realiseren van onze opgaven. Dit koersdocument beschrijft die dilemma's.*

Na het vaststellen van het koersdocument, stellen we een ontwerp omgevingsvisie op. Daarin werken we de richtingen uit het koersdocument uit op basis van de keuzes die de gemeenteraad heeft gemaakt op de in dit koersdocument beschreven dilemma's. De uitwerking in de visie is waar nodig gebiedsgericht (per kern of gebied) en waar nodig themagericht (bijvoorbeeld mobiliteit of verduurzaming).

Een omgevingsvisie bevat volgens de Omgevingswet minimaal:
1. Een beschrijving op hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
2. De op hoofdlijnen voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied;
3. Het op hoofdzaken te voeren integrale beleid voor de fysieke leefomgeving.

De omgevingsvisie beschrijft straks de huidige identiteit (ons DNA) en de richting waarin Lingewaard zich wil ontwikkelen. De visie schetst een perspectief over wat voor een samenleving Lingewaard wil zijn. Welke waarden en normen liggen daaronder? Waar gaat en staat de gemeenschap voor?

Vanuit het geschetste perspectief kunnen we terug redeneren welke stappen en keuzes nu noodzakelijk zijn om daarnaartoe te werken. En hoe dit de route richting de toekomst bepaalt, welke kansen en dilemma's we daarin tegenkomen. Voor het college van burgemeester en wethouders, gemeenteraad, de gemeentelijke organisatie, inwoners, ondernemers én andere partijen buiten Lingewaard.

Drijfveren

Drijfveren zijn gemeenschappelijke opvattingen over de samenleving. Drijfveren helpen bij de keuzes die we moeten maken bij dilemma's.

Richard Barrett (Liberating the Corporate Soul en Building a Values-driven Organization) zegt over drijfveren: "All organizations are values-driven. The critical issue is whether the values are conscious, shared and lived." Een gemeente is in dit kader niet anders dan een organisatie. Ook in gemeenteland geldt: een sterke profilering wordt gebouwd op waarden die worden gekend, gedeeld en geleefd.

De drijfveren van waaruit de samenleving invulling wil geven aan de toekomst van Lingewaard zijn:

Iedereen doet mee & iedereen doet ertoe! Samen geven we invulling aan onze leefomgeving en aan goed gebruik en beheer daarvan, door volop ruimte te beiden aan maatschappelijk en ondernemend initiatief.

Bovenstaande drijfveren vormen de basis vanuit waar we naar de ontwikkeling van Lingewaard kijken. Vanuit deze drijfveren geven we richting aan een sterke, inclusieve en toekomstbestendige leefomgeving. We kijken vanuit deze drijfveren naar alle kansen en opgaven die we zien voor onze leefomgeving. Daar leveren we als samenleving met z'n allen een bijdrage aan.

Initiatief en eigen verantwoordelijkheid gaan hand in hand. We geven zo veel als mogelijk -en waar mogelijk- ruimte aan initiatieven uit de samenleving. We leggen niet alles vast in regels, maar gaan uit van het creëren van kansen waarbij initiatiefnemers ook hun verantwoordelijkheid naar de directe leefomgeving en naar de samenleving pakken en nemen. De kansen die we zien, willen we benutten. Dat doen we vanuit een gezamenlijke visie op samenleven en onze gezamenlijke drijfveren daarbij.

Aan de hand van onze drijfveren maken we de omgevingsvisie samen met de Lingewaardse samenleving en geven we daarna invulling aan ontwikkeling van Lingewaard.

Lingewaard in 2035

Lingewaard is een gemeente in een mooie omgeving waar het fijn leven is. De nabijheid van natuur, rivieren, het landschap waarin veel historie nog zichtbaar is, bieden Lingewaard een waardevolle omgevingskwaliteit. Richting de toekomst willen we deze hoogwaardige leefomgeving behouden. We zien ook ontwikkelingen voor de toekomst van Lingewaard. We kiezen ervoor actief in te zetten op twee vergezichten:

1. We versterken met o.a. woningbouw de levendigheid van de kernen door een hoogwaardige, groene, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving te ontwikkelen voor jong en oud.
2. We benutten de kansen die de groene metropoolregio biedt om Lingewaard te positioneren. Dat doen we vanuit de kwaliteiten van onze groene omgeving, recreatie en toerisme en binnen de duurzame voedselproductie. We dragen bij vanuit de potentie van innovatiekansen en het ondernemerschap in Lingewaard. We spannen ons met NEXTgarden in voor toekomstgerichte innovaties in de tuinbouw om onze positie als greenport te versterken. Daarmee versterken we de woonomgeving, de economie, het onderwijs, recreatie, toerisme en ondernemerschap in Lingewaard.

Het rivierenlandschap en de andere kwaliteiten van Lingewaard dragen hieraan bij.

Koers naar 2035: *Het is mooi leven in Lingewaard*

In deze koers leest u hoe we in Lingewaard toewerken naar deze vergezichten.

Onze kernen zijn gegroeid, maar nog steeds overzichtelijk en niet aan elkaar gegroeid tot één geheel zonder groene ruimte ertussen. Nieuwe woningen zijn in en aan de kernen gebouwd. Iedereen die in Lingewaard opgroeit kan er blijven wonen. Basisvoorzieningen, zoals bijvoorbeeld een school en gelegenheid om elkaar te ontmoeten, te sporten of zorg te ontvangen is in de eigen kern te vinden. Lingewaard telt in 2035 zo'n 50.000 inwoners (dat zijn er 3.000 meer dan nu). De verstedelijking is gematigd en passend bij de kwaliteit van de leefomgeving van Lingewaard. Inwoners zijn betrokken bij elkaar en bij hun leefomgeving.

De kernen zijn toekomstbestendig ingericht. Dat betekent dat er detailhandel is gevestigd en de basis levensbehoeften verkrijgbaar zijn. De kernen zijn ingericht om 3 generaties te bedienen voor wonen en ontmoeten, wat de saamhorigheid in de kernen versterkt. We hebben rekening gehouden met de landelijke trend van vergrijzing en wat dat betekent voor de behoeften aan bereikbaarheid van voorzieningen en zorg. We hebben het woning- en voorzieningenaanbod hierop aangepast. Lingewaard heeft actief ingezet op het behoud van scholen en het ontmoeten onder jongeren bij bijvoorbeeld sport locaties, zodat ook jongeren zich in Lingewaard thuis voelen en kunnen ontwikkelen.

Om ook in de toekomst gezond en comfortabel wonen mogelijk te maken, zetten we in op het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Inwoners ervaren de buurt als schoon, veilig en leefbaar. We krijgen langere periodes van droogte en hoosbuien. Dit vangen wij in Lingewaard op door onze omgeving in en buiten de woonkernen klimaat adaptief in te richten.

Lingewaard wordt in één adem genoemd met tuinbouw en de Greenport Gelderland. NEXTgarden is een volledig verduurzaamd tuinbouwcomplex dat goed geprofiteerd heeft van de ligging aan de doorgaande snelwegverbinding tussen de Mainport in de Randstad en het Ruhrgebied. Het unieke aan NEXTgarden is dat het zich heeft geprofileerd met warmtetransitie en korte ketens tussen gezonde voeding en consument.

Lingewaard is een plek om te wonen, werken en recreëren in een groene omgeving. In het buitengebied van Lingewaard ligt een energieneutraal modern (glas)tuinbouwgebied. Onze agrariërs zijn van groot belang voor het in stand houden en beheren van het landschap. Meer recreatie en versterking van biodiversiteit komt niet “in plaats van landbouw” maar biedt juist ook kansen voor de landbouw.

Een gezonde leefomgeving kent naast prettige woonkernen een stevige groenstructuur tussen de woon- en werkgebieden. In de kern kun je sporten. Op een paar minuten van huis is er groen en kun je mooi wandelen. In de groenstructuur tussen de woonkernen zijn er plekken waar van alles te doen

is om de vrije tijd door te brengen in het groen en in de buitenlucht. Park Lingezegen is dé groene buffer tussen de steden Arnhem en Nijmegen.

Uitwaaien op de dijk of in het buitengebied kan ook. Onze uiterwaarden in de Gelderse Poort functioneren volwaardig als natuur en pleisterplaats voor vogels, maar zijn ook toegankelijk. De rivierdijk is naast waterkering ook een tribune. Aan de rivierkant beleef je de natuur en aan de andere kant overzie je onze levendige kernen. Aan beide kanten heeft het landschap een lange en soms roerige geschiedenis die nog zichtbaar is. Een geschiedenis waar we trots op zijn. Dit trekt recreanten en toeristen die verblijven op onze campings of in de B&B 's. Zij genieten van het groen, het rivierenlandschap, de horeca, het culturele erfgoed zoals het fort Pannerden en het kasteel Doornenburg en soms een "dagje stad".

Energieopwekking uit zon en wind hebben zich laten gelden als nieuwe vorm van ruimtebeslag. Dit wordt zoveel mogelijk gecombineerd met het verhogen van de biodiversiteit. In onze van oorsprong vrij open polder laten we die ruimteclaim niet groter worden dan noodzakelijk. Daarom liggen op verreweg de meeste daken zonnepanelen. Lingewaard heeft ingezet op innovaties in duurzame opwek van energie en Lingewaard heeft de kansen benut op het gebied van warmtetransitie.

In 2035 verplaatsen we ons anders dan vroeger. Natuurlijk zijn de kernen en bedrijventerreinen per (elektrische) auto bereikbaar en kun je makkelijk met de auto naar elders. Binnen onze gemeente en naar de stad maken we wel veel meer gebruik van de fiets en het openbaar vervoer. Behalve de snelle busverbinding tussen de steden draagt ook de lijnbus die alle kernen aandoet bij aan het prettige woonklimaat voor iedereen in Lingewaard. Ons fietsnetwerk is robuuster en aangesloten op de regio. Lingewaard is op de verlengde A15 aangesloten en daarmee onderdeel van het regionale wegennet. De A15 hebben we aangegrepen als ontwikkelingskans voor de groene metropoolregio en voor de ruimtebehoefte van de lokale bedrijvigheid. Die ontwikkeling heeft onze economie versterkt en veel meer circulair gemaakt.

Kwaliteit van de leefomgeving: opgaven en dilemma's

De volgende opgaven onderbouwen de koers. We beschrijven de opgaven tweevoudig. Eerst geven we met de opgaven aan welke huidige kwaliteiten (zowel sociaal als fysiek) van de leefomgeving we willen koesteren. Daarna benoemen we welke kansen we zien om de leefomgeving te ontwikkelen.

De huidige kwaliteiten en de ontwikkelingen leiden tot elkaar versterkende kansen, maar ook de richtinggevende keuzes over de dilemma's die we in de omgevingsvisie uitwerken. Over deze dilemma's zijn keuzes nodig met betrekking tot het gebruik en inrichting van de fysieke ruimte. We vertalen "koesteren" en "ontwikkelen' naar een integraal toekomstbeeld voor onze sociale en fysieke omgeving. Dat wat ons bindt en de keuzes die we maken met betrekking tot de opgaven die op ons afkomen, leiden tot een integraal beleid voor de fysieke omgeving dat we uitwerken in de omgevingsvisie.

De koers naar 2035 geeft inzicht in de opgaven waar Lingewaard voor staat. De opgaven komen voort uit algemene trends (bijv. vergrijzing), wettelijke opgaven (bijv. verduurzaming), wat regionaal speelt (bijv. het versnellen van woningbouw) en ons eigen beeld van "levendig Lingewaard".
De opgaven staan hieronder. Alle opgaven zijn van belang, de volgorde stelt geen rangorde voor.

a. Saamhorigheid en betrokkenheid in de buurt en wijk;
b. Toekomstbestendige woonomgeving;
c. Bereikbare kernen en knooppunten;
d. Economie en voorzieningen in de kernen;
e. Duurzame voedselproductie in de groene metropoolregio;
f. Energietransitie;
g. Ontwikkeling en behoud Betuws landschap.

Opgaven

Saamhorigheid & betrokkenheid in de buurt en wijk

Koesteren
De gemeente Lingewaard bestaat uit de zeven kernen Huissen, Bemmel, Gendt, Angeren, Doornenburg, Haalderen en Ressen. Iedere kern heeft een eigen identiteit. Het dorpse karakter blijkt uit het omkijken naar elkaar en de behoefte om samen te komen. Iedereen doet mee en iedereen doet ertoe. Mensen kennen elkaar, er is meer sociale controle en betrokkenheid bij de leefomgeving dan in de stad. Lingewaard is een zeer gezinsvriendelijke gemeente[1]. Er is saamhorigheid en een uitgebreid verenigingsleven in de kernen. In Lingewaard vinden verschillende streekgebonden evenementen en festiviteiten plaats, zoals de Gelderse kersenfeesten en de schuttersfeesten.

De woonkernen hebben een essentiële functie voor het samenleven, maatschappelijke dienstverlening, voorzieningen zoals een school, sportgelegenheid en supermarkt en het wonen van jong tot oud. Iedere kern is op z'n eigen niveau het middelpunt van die samenleving, veelal ook met een eigen identiteit. De kenmerkende identiteit(en) van Lingewaard worden gevormd door de huidige (sociale) waarden en de (fysieke) kwaliteiten. Lingewaard is een bundeling van verschillende gemeenschappen met wel weer eigen onderscheidende waarden. Wat bindt is de historie en de ligging in het rivierenlandschap tussen twee grote steden.

Ontwikkelen
In de kernen vinden activiteiten plaats die mensen verbinden en de saamhorigheid in de kernen versterkt. Voorzieningen zoals een sociaal-cultureel centrum dragen bij aan de saamhorigheid en zijn in de eigen woonomgeving te vinden. Bij de ontwikkeling van voorzieningen wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de gezondheid en het combineren van de essentiële functies.

Toekomstbestendige woonomgeving

Koesteren
Het onderscheid tussen de kernen wil Lingewaard behouden. Typerend is het wonen in het groen en de bijzondere relatie tussen de kernen en het ommeland. Dat komt onder andere doordat de aard,

[1] Bron: https://www.gelderlander.nl/betuwe/lingewaard-meest-gezinsvriendelijke-gemeente~a069999b/

omvang en dichtheid van de bebouwing in Lingewaard onderscheidend is ten opzichte van de omliggende gemeenten Arnhem en Nijmegen. Lingewaard is vergelijkbaar met de gemeente Overbetuwe. Beide gemeenten versterken elkaar in de gezamenlijke groene omgeving. De identiteit van heel Lingewaard is te omschrijven als mooi leven in overzichtelijke woonkernen met een aantrekkelijke en inspirerende leefomgeving waarbij de natuurlijke groene omgeving binnen handbereik is. De kernen bieden een veilige leefomgeving. In een regio die met name de laatste twintig jaar sterk is verstedelijkt, bieden de kernen nog steeds een ontspannen en aantrekkelijk woon- en leefomgeving. Wonen in Lingewaard biedt rust, ruimte en groen wonen; vanuit elke kern is op loop- of fietsafstand een groene omgeving bereikbaar om te recreëren. Het gebied is doorkruist door de Linge en ligt tussen de Waal en Neder-Rijn.

Ontwikkelen richting 2035
Inwoners van Lingewaard kunnen gedurende hun hele leven in één kern blijven wonen door woningen en voorzieningen te realiseren voor 3 generaties in iedere kern/wijk. Lingewaard zet volop in om zo lang mogelijk in goede gezondheid in de eigen omgeving te wonen. Hiervoor realiseren we via in- en uitbreiding meer woningen en kijken we ook naar benodigde voorzieningen. Er is ruimte voor woningbouw in en aan de kernen, zonder dat de kernen aan elkaar groeien. De mogelijkheid van extra woningen draagt bij aan de woonbehoefte vanuit de 3-generatie-gedachte. Daarmee blijft het voorzieningenniveau en de leefbaarheid van de kernen bestaan. Zo blijft ook de prettige groene woonomgeving behouden en levert Lingewaard een bijdrage aan de regionale woningbouwopgave. De bouw van woningen vindt plaats in iedere kern om de leefbaarheid op peil te houden. In Bemmel en Huissen komen grootschaligere woningbouwplannen dan in de rest van de kernen. Vooral in Bemmel en Huissen wordt meerlaags gebouwd. Dit gebeurt passend bij de schaal van de kern en de schaal van Lingewaard. De bebouwing levert een bijdrage aan een leefomgeving die groen, duurzaam, klimaatbestendig, circulair en gezond is.

Lingewaard heeft de ambitie gezondheidsschade van geluid, geur, lucht en bodemkwaliteit te beperken. Zo blijft de kwaliteit van de woonomgeving behouden en fysieke en mentale gezondheid op peil. De openbare ruimte is veilig en nodigt uit om gezonde keuzes te maken in wonen, werken, recreatie en vervoer. De kernen zijn klimaat adaptief ingericht. Piekbuien worden opgevangen en er is voldoende verkoeling in de kernen bij hitte. Deze benadering van de fysieke leefomgeving biedt de mogelijkheid toe te werken naar een gezonde leefomgeving waar 3 generaties prettig kunnen wonen.

Bereikbare kernen en knooppunten

Koesteren
De provinciale ringweg is de hoofd ontsluiting en zorgt voor bereikbaarheid van de kernen. Bovendien heeft Lingewaard met de verlenging van de A15 een strategische ligging aan de internationale corridor A15 met Duitsland als achterland en nabij de grote steden Arnhem en Nijmegen.

Ontwikkelen
De onderlinge verbondenheid van de kernen en daarmee de toegankelijkheid van de kernen worden versterkt met autoverkeer over bestaande en waar nodig nieuwe wegen, passend openbaar vervoer en een robuust fietsnetwerk. Zo versterkt Lingewaard de onderlinge verbondenheid van de kernen en de toegankelijkheid van voorzieningen in de centra. Daarnaast wordt de bereikbaarheid vanuit de kernen van Lingewaard naar de knooppunten Arnhem en Nijmegen verbeterd. Zo kunnen inwoners die niet thuis, maar elders werken vanuit hun kern naar hun werk. En is Lingewaard goed bereikbaar voor bezoekers. De functie van de dijken wordt aangepast richting een meer landschappelijke en recreatieve route. Daarmee draagt de dijk bij aan de recreatieve waarde van Lingewaard.

Economie en voorzieningen in de kernen

Koesteren
Angeren, Bemmel, Doornenburg, Gendt, Haalderen en Huissen hebben hun eigen basis-voorzieningen, zoals een winkel voor levensmiddelen, basisschool, sportvoorziening en sociaal-cultureel centrum. Met Huissen, Bemmel en Gendt als grootste kernen voor heel Lingewaard en met de meeste voorzieningen in een compact centrum. Stedelijke voorzieningen, zoals een schouwburg, ziekenhuis, hoger onderwijs (mbo, hbo en universiteiten) of een uitgebreid winkelaanbod zijn te vinden in de omliggende steden Arnhem en Nijmegen. Groot- en detailhandel, zorg, industrie en overige diensten zijn de basis van de economie in Lingewaard. De bedrijventerreinen vormen een belangrijk onderdeel van de economie van Lingewaard. Hier zit een groot deel van de

werkgelegenheid van Lingewaard. Verder kent Lingewaard lokale MKB's en familiebedrijven. Het winkelaanbod heeft vooral een functie voor het leefklimaat en indirect voor het ondernemingsklimaat. Het winkelaanbod in de kernen dekt de meeste dagelijkse behoeften. Het toeristische aanbod kenmerkt zich door diversiteit en kleinschaligheid. Lingewaard kent een aantal verblijfsaccommodaties die zijn afgestemd op de vraag. In Lingewaard zijn diverse dag-attracties te vinden, zoals watersportlocaties, musea, evenementen en cultuurhistorische attracties zoals het fort Pannerden en het kasteel Doornenburg.

Ontwikkelen
Lingewaard ontwikkelt zich tot een aantrekkelijke gemeente voor ondernemers met voldoende eigen werkgelegenheid. Met ruimte voor bedrijvigheid in de kernen die bijdraagt aan de levendigheid van de kernen. De nadruk ligt dan ook op de kleinschalige en duurzame ontwikkelingen voor lokale ondernemers, zowel in de centra als in het buitengebied. Er is een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven om de werkgelegenheid in Lingewaard te versterken. De ontwikkeling van de economie is gericht op de ontwikkeling van NEXTgarden, recreatie en toerisme en bedrijvigheid rondom de A15. Het toeristisch aanbod en het vestigingsklimaat voor de horeca in Lingewaard biedt de mogelijkheid om meer dagrecreanten naar Lingewaard te trekken. Bedrijven in Lingewaard dragen bij aan het ontwikkelen van een gezonde en circulaire leefomgeving. De ligging van Lingewaard aan de A15 vormt een (inter)nationale verbinding. Deze verbinding biedt kansen om de economische ontwikkeling van Lingewaard te versterken door uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen met een regionale functie. Dit ontwikkelt Lingewaard nabij de bestaande bedrijventerreinen, niet in het open landschap. Met name vanuit de logistiek is er steeds meer belangstelling voor Lingewaard. De bereikbaarheid van de bedrijventerreinen is daarbij van belang. Lingewaard heeft daarnaast de ambitie bestaande bedrijventerreinen te verduurzamen om de doelstelling van energieneutraliteit in 2050 te behalen. De verlenging van de A15 biedt de mogelijkheid de economische potentie van deze verlenging te benutten. De zoekrichting voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen aan de A15 combineren we met de opwek van duurzame energie, de doorontwikkeling van NEXTgarden en de groene omgeving.

Duurzame voedselproductie in de groene metropoolregio

Koesteren
Lingewaard is een landbouwgebied met (glas)tuinbouw en fruittelers. Daarnaast zijn er enkele veehouderijen gevestigd. Om de (glas)tuinbouw te stimuleren en clusteren, wordt samengewerkt binnen het programmaplan NEXTgarden. Deze samenwerking binnen NEXTgarden draagt bij aan innovaties in de tuinbouw.

Ontwikkelen
Lingewaard zet in op het ontwikkelen van NEXTgarden binnen de groene metropoolregio. NEXTgarden biedt innovatie- en groeikansen in duurzame glastuinbouwproductie in relatie tot ontwikkelingen in de regio Foodvalley en de samenwerking met onderwijs- en kennisinstituten als de WUR en VHLarenstein. Innovatie, circulariteit en korte ketens zijn kenmerken die we in dit gebied verder willen ontwikkelen en uitdragen. Een deel van de huidige tuinbouwgebieden behoeft een kwaliteitsimpuls. Lingewaard zet in op functieverandering, landschapsontwikkeling en de clustering van glastuinbouwbedrijven om de kwaliteit van de leefomgeving te ontwikkelen. Deze clustering verbetert de logistieke bereikbaarheid en maakt het landschap aantrekkelijk, passend bij de ambities van de groene metropoolregio. De positie aan de A15 tussen de Randstad en het Ruhrgebied zet Lingewaard in om de bereikbaarheid van bedrijventerreinen te vergroten.

Energietransitie

Koesteren
Lingewaard biedt ruimte voor verschillende mogelijkheden voor duurzame opwek van energie. We zetten in op een mix van deze mogelijkheden om het landschap zoveel mogelijk te ontlasten. Daarnaast wordt ook vanuit de grote energieverbruikers zoals de steenfabrieken en bedrijven op NEXTgarden gezocht naar duurzame alternatieven voor warmte en stroom opwek.

Ontwikkelen
In alles wat we realiseren en doen speelt duurzaamheid een rol. Duurzaamheid is geen opzichzelfstaand onderdeel meer maar is verweven in de fysieke leefomgeving en ons DNA. De focus binnen duurzaamheid ligt op de energietransitie zodat we in 2050 energieneutraal zijn. We zetten in

op: energiebesparing, duurzame opwek en warmtetransitie. Dit doen we samen met inwoners, bedrijven en partners. Innovatie in duurzame opwek en opslagmethodes wordt gestimuleerd en een kans gegeven, maar altijd wordt de impact op het landschap mee genomen. NEXTgarden heeft de ambitie om het eerste energie neutrale tuinbouwgebied van Nederland te worden door onder andere zon-thermie en geo-thermie toe te passen.

Ontwikkeling en behoud Betuws landschap

Koesteren

Samen met de gemeente Overbetuwe vormt Lingewaard een belangrijk deel van het ‘groene middengebied’ als onderdeel van het regionale rivierenlandschap. Lingewaard is daarmee de groene buffer tussen twee grote steden Arnhem en Nijmegen en Park Lingezegen vormt daarin een hoogwaardig uitloop- en recreatiegebied. Overbetuwe en Lingewaard bestaan beide uit rivierenlandschap met komgronden, oeverwallen en dijken, hoge natuurwaarden en rivieren. De kleinschaligheid van de kernen draagt bij aan de beleving van het groene karakter van Lingewaard als karakteristiek rivierenlandschap in de regio. De groene omgeving rondom de kernen biedt hoge natuur- en landschappelijke kwaliteiten en bestaat uit agrarisch groen, het natuur- en rivierenlandschap, het unieke komgebied, de uiterwaarden, Natura2000 gebieden zoals de Gelderse poort, de dijken en oeverwallen. Dit biedt de mogelijkheid om te recreëren in de natuur. Het komlandschap rondom Doornenburg, Angeren en Gendt biedt een groene omgeving voor zowel inwoners als bezoekers uit de regio. De natuurlijke begrenzing van het water en de splitsing van rivieren maakt Lingewaard bijzonder. Dit komt mede door het recreatieve- en rivierennetwerk dat bijdraagt aan een goede landschappelijke en recreatieve verbinding met de regio.

De dijk heeft meerdere functies. De dijk zorgt samen met de provinciale ringweg voor de bereikbaarheid van de kern. Daarnaast, verbindt de dijk het landschap met de kernen en versterkt de beleving van de cultuurhistorische kwaliteiten. Dit zijn overblijfselen in het landschap van de Tweede Wereldoorlog, dijkdoorbraakkolken, oud glas bebouwing uit de wederopbouwperiode, centra van kernen tegen de dijk aan en verdedigingswerken zoals het kasteel Doornenburg en het fort Pannerden. Fort Pannerden maakt onderdeel uit van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, een Unesco werelderfgoed en Rijksmonument.

Ontwikkelen

De natura2000 gebieden, komgronden, oeverwallen, uiterwaarden en agrarische sector vormen de drager voor het landelijke gebied van Lingewaard in 2035. Het buitengebied van Lingewaard behoudt een klimaatbestendige inrichting door het natuurlijke (water)systeem te versterken. Lingewaard ontwikkelt de kwaliteit van het landschap verder. De natuurlijke omgeving wordt daarmee krachtiger, doordat biodiversiteit behouden blijft en versterkt wordt. Dit levert een bijdrage aan een gezonde samenleving. De tuinbouw en het historisch, cultureel en industrieel erfgoed zoals kasteel Doornenburg en Fort Pannerden hebben een plek gekregen in de ontwikkeling van gebieden. Zo versterkt Lingewaard de oorspronkelijke identiteit van de gemeente.

Een impuls in recreatief ondernemerschap biedt de mogelijkheid het karakteristieke Betuws rivierenlandschap en de groene metropoolregio te versterken voor zowel mensen vanuit de regio als buiten de regio. In de groene omgeving van Lingewaard is van alles te beleven. Park Lingezegen draagt bij aan het vestigingsklimaat in Lingewaard en door natuur, recreatie en toerisme te combineren. Park Lingezegen is daarmee een katalysator voor de toeristisch-recreatieve ontwikkelingen in de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard. Landbouwondernemers dragen bij aan landschapsbeheer en daarmee aan de landschappelijke inrichting in het buitengebied van Lingewaard in combinatie met de toevoeging van recreatiemogelijkheden. Lingewaard gaat leegstand en verrommeling in het buitengebied tegen door agrarische ondernemers te ondersteunen voor het beëindigen van de agrarische activiteit op hun perceel. Ondernemers in het buitengebied krijgen de mogelijkheid om kleinschalige recreatie voorzieningen in het buitengebied te ontwikkelen die bijdragen aan de kwaliteit en het karakter van het landschap in het buitengebied. In het buitengebied is er zowel voor inwoners als bezoekers van Lingewaard ruimte en rust om te recreëren.

Dilemma’s

Voor Lingewaard is het belangrijk keuzes te maken en een balans te vinden tussen de opgaven. De opgaven versterken elkaar, maar kunnen elkaar ook tegenwerken. Ruimte en middelen zijn schaars, dus niet alles is mogelijk. In de omgevingsvisie worden de richtinggevende keuzes over deze dilemma’s uitgewerkt zodat de koers naar Lingewaard in 2035 helder is.

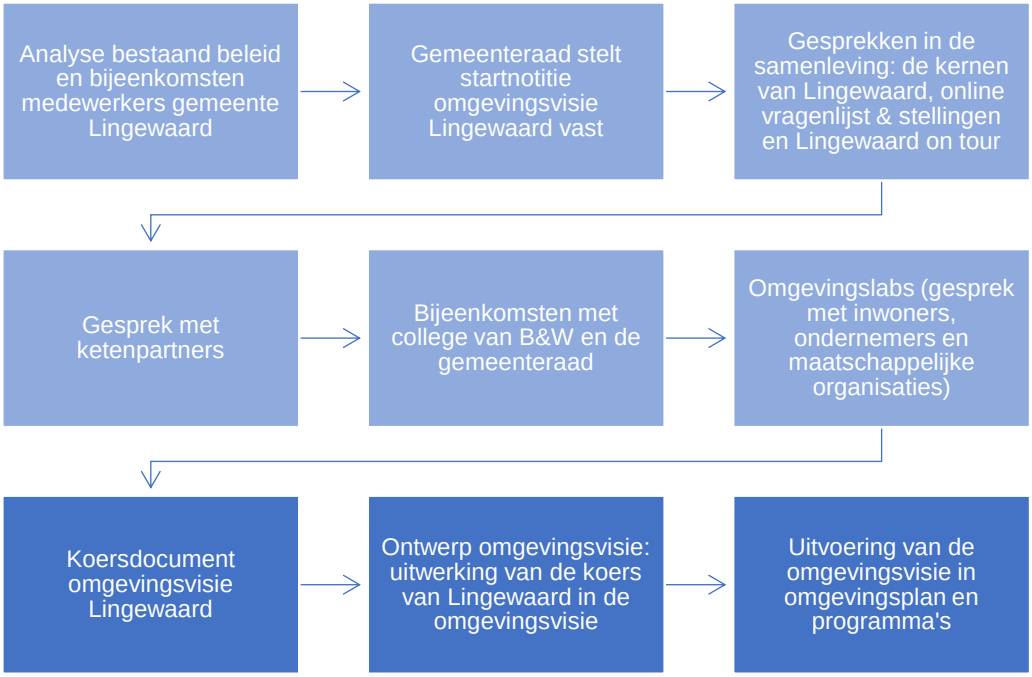
Tussen de opgaven is synergie te vinden. Daar liggen kansen. We kiezen ervoor deze kansen uit de hiervoor omschreven opgaven te benutten:

- De groei in woningbouw, groei in economie en noodzakelijke set aan voorzieningen in de kernen biedt de kans om de levendigheid van de kernen te versterken voor jong en oud. Deze opgaven dragen direct bij aan het ontwikkelen van een veilige en gezonde leefomgeving voor alle generaties.
- De groei in woningbouw, het toekomstbestendig maken van de woonomgeving, de ontwikkeling en het behoud van het Betuws rivierenlandschap bieden de kans om de groene leefomgeving van Lingewaard verder te versterken;
- Het toekomstbestendig maken van de woonomgeving en de opwek van duurzame energie dragen bij aan een klimaatbestendige en energieneutrale leefomgeving.
- De duurzame voedselproductie en groene metropoolregio en de opgave economie en voorzieningen in de kernen dragen bij aan het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid in Lingewaard;
- Recreatie in combinatie met economie en voorzieningen in de kernen biedt kansen om de economie van Lingewaard te versterken.

Er is beperkte ruimte en vandaar dat er binnen en tussen de opgaven ook gekozen moet worden. Deze conflicterende keuzes worden in dit koersdocument beschreven in dillema's van Lingewaard tot 2035. In de omgevingsvisie worden richtinggevende keuzes over de dillema's uitgewerkt. In onderstaande ruimtelijke opgaven zitten de meeste dilemma’s.

- De opgaven van de energietransitie, economische ontwikkeling, wonen en behoud van het landschap overstijgen de gemeentegrenzen van Lingewaard. De groene omgeving in Lingewaard willen we behouden en biedt een aantrekkelijk uitloopgebied voor de omliggende steden binnen de groene metropoolregio. Dat vraagt om goede afstemming met omliggende gemeenten om kosten en baten in de regio te verdelen.
  Onze ontwikkelingen zijn afhankelijk van samenwerking binnen de regio. Hoe komen we tot goede afspraken en toedeling van kosten en baten?
- De ontwikkeling van bedrijventerreinen draagt niet bij aan het karakteristieke Betuws rivierenlandschap. Tegelijk vormen bedrijventerreinen een belangrijke economische pilaar voor Lingewaard voor inkomsten uit bedrijven. Er zit een dilemma in het ontwikkelen van de economie vanuit de toevoeging van bedrijventerreinen en het behoud van de groene leefomgeving in Lingewaard binnen de regio. Ook hier geldt dat afspraken gemaakt kunnen worden in de regio waarmee ook Lingewaard kan bijdragen om de natuurwaarden van de regio te behouden en versterken.
  De ontwikkeling van bedrijventerreinen mag niet ten koste gaan van de groene leefomgeving. Op welke wijze kunnen we synergie tussen beide opgaven creëren? Of kiezen we bewust voor groei op regionale bedrijventerrein buiten de groene omgeving en versterken van de groene omgeving ten behoeve van de regio?
- De bereikbaarheid van de kernen verbeteren is nodig. Zowel tussen de kernen als van de kernen naar de doorgaande wegen. De groei van inwoners en economie maakt dat dit probleem toeneemt terwijl een voldoende woningen en woonkernen met voldoende inwoners voor de instandhouding van voorzieningen wel nodig is. We moeten daarin keuzes maken over woningbouw, de aanleg van meer wegen en de verschillende functies van de dijk als waterkering, ontsluitingsroute, en de recreatieve functie van de dijk.
  Mag de verbetering van de bereikbaarheid van de kernen ten koste gaan van de groene leefomgeving?
  Hoe bewerkstelligen we voldoende nieuwe woningen en kernen met voldoende inwoners om voorzieningen in stand te houden zodanig, dat de kwaliteit van de groene omgeving van de kernen wordt versterkt?

Bijlage 1: Participatie

Figuur 1: Proces om te komen tot een omgevingsvisie voor Lingewaard.

Het koersdocument en de concept omgevingsvisie komen in gesprek met de samenleving tot stand. De omgevingsvisie biedt het integrale beleidskader om initiatieven mogelijk te maken in de gemeente Lingewaard. Daarom is het belangrijk (geweest) de samenleving zo vroeg mogelijk te betrekken bij de omgevingsvisie. Uitgangspunt is dat iedere inwoner van Lingewaard de mogelijkheid krijgt om mee te praten. Met verschillende personen is gesproken over de toekomst van Lingewaard.

In 2019 is gestart met het voeren van gesprekken met sleutelpersonen. Dat maakte duidelijk welke onderwerpen in Lingewaard leven en welke personen en organisaties betrokken moeten worden. In iedere kern zijn in het najaar van 2019 gesprekken gevoerd tijdens inwonersavonden met inwoners en ondernemers vanuit de kernen. Daar zijn brede uitnodigingen voor gestuurd (per mail aan een selectie van contacten gemeente, in het gemeentenieuws, via sociale media en op online platform voor de omgevingsvisie www.omgevingsvisielingewaard.nl), waarmee iedereen in Lingewaard de mogelijkheid heeft gehad mee te denken. Bij deze bijeenkomsten zijn maatschappelijke organisaties, zoals Lingewaard Natuurlijk, Lingewaard Energie en diverse historische kringen aanwezig geweest.

Verschillende bijeenkomsten stonden voor het begin van 2020gepland. Helaas konden deze door de coronamaatregelen niet doorgaan. Vandaar dat gekozen is om digitale participatiemiddelen in te zetten.

Met een online vragenlijst en ansichtkaart zijn begin 2020 zoveel mogelijk inwoners betrokken. In de online vragenlijst zijn gerichte vragen gesteld aan de hand van scenario's. De uitkomsten van de vragenlijst maakten duidelijk welke elementen uit de scenario's wel en niet aanspreken. De ansichtkaart is aan ieder huishouden in Lingewaard toegestuurd met daarop de vragen:

- 'Ik ben trots op mijn woonplaats, omdat…' en
- 'Mijn woonplaats zou nog beter zijn als…'.

Op het online platform http://www.omgevingsvisielingewaard.nl is informatie beschikbaar over de omgevingsvisie en het proces dat doorlopen wordt om te komen tot de visie. Welke bijeenkomsten zijn geweest of staan gepland? En wat is de opbrengsten van de gesprekken tot nu toe? Het is daarnaast mogelijk om op vragen en stellingen op het platform te reageren.

Met een afvaardiging van medewerkers vanuit de ambtelijke organisatie van verschillende beleidsterreinen is gesproken over de toekomstige opgaven voor de gemeente Lingewaard. Zij hebben vanuit hun expertise meegedacht over de kernwaarden en ambities voor Lingewaard. Op

meerdere momenten is met het college van burgemeester & wethouders en de gemeenteraad gesproken over de startnotitie voor de omgevingsvisie en de toekomst voor Lingewaard.

Begin 2020 heeft een gesprek plaatsgevonden met ketenpartners (GGD, gemeente Arnhem, gemeente Overbetuwe & gemeente Nijmegen, provincie Gelderland, Omgevingsdienst Arnhem-Nijmegen en waterschap Rivierenland). In dit gesprek zijn de verschillende toekomstscenario's besproken.

In september 2020 hebben twee omgevingslabs plaatsgevonden waar diverse verenigingen en stichtingen (waaronder Stichting Lingewaard natuurlijk en Lingewaard energie) aanwezig waren en opnieuw ook verschillende inwoners uitgenodigd waren. In de omgevingslabs is gesproken over de kernwaarden en ambities voor Lingewaard.

Op basis van de opbrengsten uit de beleidsanalyse, gesprekken met college- en raad, gesprekken met de medewerkers van de gemeente, gesprekken in de kernen, online vragenlijst, ansichtkaart, gesprekken met de ketenpartners en de omgevingslabs is het koersdocument opgesteld.

Figuur 2: Overzicht activiteiten gesprek met de samenleving omgevingsvisie Lingewaard.

Bijlage 2: Beleidsinventarisatie Lingewaard

Deze lijst omvat beleidsstukken waar notie van is genomen bij het opstellen van dit koersdocument. Het doel van de lijst is inzage te geven in de beleidsstukken die zijn meegenomen bij het opstellen van dit document.

Beleidsstuk	**In samenwerking (met participatie) tot stand gekomen**
Intern	
• Beleidsanalyse Ressen - dorpskern (2008)	Ja
• Beleidskader energietransitie (2020)	Ja
• Beleidskader windenergie Lingewaard v. 3.7 (2019)	Ja
• Beleidsplan sociaal domein (2017-2020)	Ja
• College uitvoeringsprogramma Lingewaard (2018-2022)	Ja
• Concept beleidskader zonne-energie (2019)	Ja
• Concept plan van aanpak gebiedsgericht werken (2019)	Ja
• Cultureel erfgoednota Lingewaard (2015)	Ja
• Dijk als as van ontwikkeling (2008)	Nee
• Economisch beleidsplan (2016-2025)	Ja
• Gemeentelijk mobiliteitsplan (2017)	Ja
• Landschapsontwikkelingsplan Lingewaard (2005)	Ja
• Nota ruimte voor inwonersinitiatieven (2017-2020)	Ja
• Nota Wonen (2020-2025)	Ja
• Ruimtelijke visie herstructurering glastuinbouw Angeren-Huissen (2007)	Ja, met andere overheden
• Sociale visie Lingewaard (2012-2022)	Ja
• Sociale visie Lingewaard bijlageboek (2012-2022)	Ja
• Structuurvisie Lingewaard (2012-2022)	Ja
• Transitievisie warmte kaders en strategie (2019)	Ja
• Transitievisie warmte technische verkenning (2019)	Ja
Extern	
• Rapportage actualisatie woningmarktonderzoek Lingewaard (2019)	Ja
• De Kracht van Oost 2.0 (2020)	Ja
Regionaal	
• Concept contourennotitie verstedelijkingsstrategie (2020)	Nee
• Conceptrapport Lingewaards sportakkoord (2019)	Ja
• Nota toerisme recreatie Lingewaard Overbetuwe (2016-2022)	Ja
• Park Lingezegen, klaar voor de toekomst (2015)	Ja, met andere overheden en Staatsbosbeheer
• RES A-N voorlopig concept bod (2020)	Ja
• Woondeal Arnhem-Nijmegen (2020)	Nee
Kern	
• DOP Angeren (2019)	Ja
• DOP Doornenburg (2016)	Ja
• DOP Gendt Vooruit (2019)	Ja
• DOP Haalderen (2017)	Ja
• WOP Zilverkamp (2018-2023)	Ja

Gemeente Lingewaard
Kinkelenburglaan 6
6681 BJ Bemmel
(026) 326 01 11

www.lingewaard.nl